

Cyflwyniad - Awtistaidd ydy anhwylder sbectrwm yn ôl Speaks (2011) ond pwysleiswyd NHS (2022a) nad salwch nag afiechyd yw awtistaidd, dywedir fod unigolion sydd yn awtistig yn meddwl yn wahanol i eraill. Yn ôl Autism why and how (2012) a CHADD (2022) dywedwyd fod effaith ar ddatblygiad yr ymennydd ydy awtistaidd ac fod hyn yn effeithio ar y system nerfol.

Dywedir Llywodraeth Cymru (2021b) fod gan unigolyn sydd yn awtistaidd y gallu i ddatblygu gyda'r strategaethau ar gymorth cywir yn ei fywyd. Cytunir Speaks (2011) a hyn a dywedwyd gall awtistaidd ei gyflwyno o gyfuniad o amrywiaeth o symptomau boed yn ddifrifol neu ysgafn. Er bod pob un plentyn yn wahanol mae anawsterau plentyn sydd yn byw gydag awtistaeth yn amharu gydag ochr cymdeithasol y plentyn.

Adnabyddiaeth a diagnosis –

Dywedai Centers for Disease Control and Prevention (2022), Nah a Tan (2021) a Nhs inform (2022) fod yna dau rhan i gategoreiddio symptomau awtistaidd.

Rhan 1 ydy cyfathrebiad cymdeithasol a rhyngweithiad –

- Cyswllt llygaid gwael a diffyg mynegiant wynebol
- Oedi yn lleferydd
- Diffyg deall cwestiynau a chyfarwyddiadau
- Ymddygiad
- Gwrthwynebu cysylltiad agos
- Ailadrodd geiriau/synau
- Nid yn ymateb i enw.

Rhan 2 ydy patrwm ymddygiad –

- Symudiadau ailadroddus
- Anhawster i gydsymud y corff
- Sensitif i olau, synau a chyffyrddiad
- Hunan-niwedio

Yn ôl Nhs inform (2022) er mwyn cael diagnosis awtistaeth byddai angen fod y plentyn yn dangos droeon o wahanol nodweddion awtistaeth o enedigaeth. Y nodweddion sydd yn effeithio ar ei fywyd o ddydd i ddydd yn hytrach nag nawr ac yn y man.

Byddai angen cael diagnosis yn ôl Nhs Inform (2022) a Nhs (2022a) gan ddoctoriaid, ymwelwyd iechyd neu athrawon yr ysgol sydd yn cynnwys SENCO yr ysgol (Llywodraeth Cymru, 2020). Cydweithiwyd y SENCO ar athro dosbarth wrth ddilyn cod ymarfer Cymru i allu cefnogi unigolion sydd yn byw gydag awtistaeth (Llywodraeth Cymru, 2021a).

Gwelwyd yn ôl Llywodraeth Cymru (2021) a Llywodraeth Cymru (2021a) fod yna strategaethau ar gael i unigolion sydd yn dangos symptomau anghenion dysgu ychwanegol (ADY). Y gynharaf byddai ADY A DDdY yn cael ei drefnu'r cynharaf gall ymyrraeth gynnar a strategaethau cael ei rhoi yn ei lle i gefnogi'r plentyn. Dywedai Itzchak a Zachor (2011) a Corsello (2005) fod ymyrraeth gynnar yn hanfodol i ddatblygiad yr unigolyn, gwelir yn ymchwil Itzchak a Zachor (2011) fod gwahaniaeth arwyddocaol yn lleferydd. Awgrymai fod gostyngiad yn ymddygiad yr unigolion a sut maent yn ymdopi yn gymdeithasol.

Fodd bynnag dywedai Vivanti *et al.* (2014), Warren, *et al.* (2011) a Camarata (2014) nad oes digon o ymchwil ar gael i weld pa fath o ymyrraeth gynnar sydd orau i'r unigolion sydd yn byw gydag awtistaeth. Pwysleisir fod pob un plentyn yn wahanol iawn ac nad oes un plentyn yr un peth.

Rhwystro cymdeithasol –

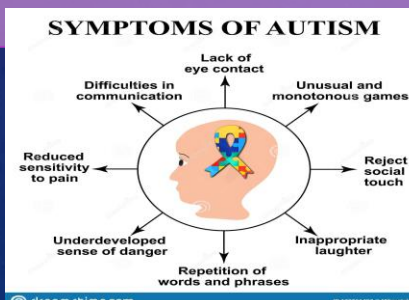
Mae byw bywyd gydag awtistaeth yn ol National Autistic Society (2022) yn gallu achosi rhwystr arwyddocaol yn gymdeithasol effeithio ar fywyd yr unigolyn.

Rhwystro yn y dosbarth ydy un o rwystrau plentyn sydd ag awtistaeth a dywedai Nah a Tan (2021) a Glock a Cate (2021) fod angen i athrawon i fod yn wiliadwrus wrth ddysgu. Chredir ar adegau fod rhai athrawon yn negyddol tuag at ymddygiad y plentyn. Gwelwyd fod bwyslais ar hyfforddiant dwys ac yn gyson er mwyn i staff ddysgu i adnabod symptomau a strategaethau ar sut fyddai orau i'r unigolion. Hynny yw yn ol Waters (2015) fod angen hyfforddiant cyson er mwyn i ysgolion dacio'r broblem o fod yn gynhwysol i bob un plentyn a dylai fod y cyfleoedd agored yma ar gael yn barod i'r unigolion yma (Llywodraeth Cymru, dim dyddiad).

Fodd bynnag dywedai Siencyn (2008) os nad yw'r unigolion yn cael cyfleoedd cyfartal yn ei bywydau nid yw potensial y plentyn yn cael ei gyrraedd. Byddai hyn yn ei hatal rhag cael yr hawliau i fod yn ymglymedig yn y dysgu sydd yn cyd-fynd gyda hawliau plant (unicef, dim dyddiad).

Nid yn unig i greu perthynas agos gyda'r unigolyn ond i greu yn ôl Melekoğlu a Osmangazi (2021) a Siencyn (2010) perthynas gadarnhaol a chefnogol gyda rhieni. Cytunai Nah a Tan (2021) os nad oes cefnogaeth bositif yn cael ei drosglwyddo i'r teuluoedd gall hyn atal y rhieni rhag rhannu gwybodaeth gyda'r ysgol am fod profiadau gwael gan y teuluoedd yma yn y gorffennol.

Fodd bynnag gwelwyd Nah a Tan (2021) buddion i fod yn agored wrth rannu gwybodaeth i ryngweithiad cymdeithasol yr unigolyn er mwyn creu ymwybyddiaeth i ddeall anghenion yr unigolyn. Awgrymai fod hyn yn stopio'r gymdeithas i labeli ond yn hytrach yn gallu cefnogi.

Samarpan physiotherapy clinic
ahmedabad (2022)

Canlyniad –

Gwelwyd yn ôl Autism why and how (2012) a CHADD (2022) mae effaith ar yr ymennydd ydy awtistaidd a bod hyn yn effeithio ar system nerfol y corff. Fodd bynnag er bod plentyn yn cael ei diagnosis o awtistaeth ni ddylai hyn ei rhwystro rhag byw bywyd yn annibynol. Byddai cyfuniad o strategaethau perthnasol, rhwydwaith cefnogi cadarnhaol ac adnabyddiaeth yn yr ysgol ar gymuned er mwyn gallu gweithio fel tîm er mwyn cefnogi unigolion sydd yn byw gydag awtistaeth (Llywodraeth Cymru, dim dyddiad).

Strategaethau -

Gall therapi LEGO cael ei ddefnyddio i ddatblygu sgiliau cymdeithasol i blant sydd yn byw gydag awtistaidd. Pwysleisir Levy a Dunsmuir (2020) a Brodie a Mather (2017) fod grŵp o blant yn gweithio fel tîm i adeiladu fframwaith LEGO, byddai pob un unigolyn yn y grŵp yn arwain ac yn dilyn rheolau i gefnogi therapi chwarae.

Byddai datblygiad sgiliau yn cynnwys -

- Rhannu
- Cymryd tro
- Dilyn rheolau
- Defnyddio enwau priodol
- Datrys problemau.

Dywedai Brodie a Mather (2017) fod datblygiad arwyddocaol yn y sgiliau yma a bod therapi LEGO yn helpu unigolion i allu ymdopi yn sefyllfaoedd cymdeithasol. Yn ôl LeGoff, *et al.* (2014) pwysleisir fod angen buddsoddi amser priodol er mwyn i therapi LEGO i weithio yn yr ysgol dyma er mwyn gweld gwir ganlyniadau yn y disgyblion i ehangu ar ei sgiliau yn gymdeithasol.

Fodd bynnag er bod therapi LEGO yn effeithiol iawn ar y cyfan yn ôl Cheng (2016) awgrymwyd gall achosi rhai anawsterau wrth chwarae sydd yn gallu esgoli ymddygiad. Awgrymai fod rhyngweithiad cymdeithasol yn ormod i rhai unigolion ar adegau a byddai angen pwyso a mesur godddefiant yr unigolion ar y diwrnod.

Er gall hyn fod yn ormod i rhai i ymdopi weithiau nid yw hyn yn awgrymu ni fyddai'r unigolyn yn cael anhawsterau ar ddiwrnod eraill, felly awgrymwyd Cheng (2016), Brodie a Mather (2017) a Levy a Dunsmuir (2020) fod angen dyfalbarhau gyda'r therapi er mwyn gallu cyrraedd canlyniadau cadarnhaol.

Autism why and how (2012) *Neurological disorder*, Ar Gael: <http://www.autismwhyandhow.org/what-is-autism/neurological-disorder/> (Darllenwyd: 09/05/22).

Barton, E. a Harn, B. (2012) *Educating Young Children with Autism Spectrum Disorders*, Thousand Oaks, CA: Corwin Press. Ar Gael: <<https://dx.doi.org/10.4135/9781483387413>> (Darllenwyd: 10/05/22).

Brodie, C. a Mather, V. (2017) *Using Lego therapy with autistic pupils*, Ar Gael: <https://www.autism.org.uk/advice-and-guidance/professional-practice/lego-pilot> (Darllenwyd: 09/05/22).

Camarata, S. (2014) 'Early identification and early intervention in autism spectrum disorders: Accurate and effective?', *International Journal of Speech-Language Pathology*, tud. 1-10, Ar Gael: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.3109/17549507.2013.858773> (Darllenwyd: 07/05/22).

Centers for disease control and prevention (2022) *Autism Spectrum Disorder (ASD)*, Ar Gael: <https://www.cdc.gov/ncbddd/autism/signs.html?msclkid=a098b524d04311ec95747d524d97085d> (Darllenwyd: 05/05/22).

CHADD (2022) *ADHD and Autism Spectrum Disorder*, Ar Gael: <https://chadd.org/about-adhd/adhd-and-autism-spectrum-disorder/?msclkid=29ffd346d16d11eca8f8679d28cc6adb> (Darllenwyd: 06/05/22).

Cheng, Y.F.S. (2016) 'The effectiveness of the Lego therapy intervention in promoting the social interaction of children with Autism Spectrum Condition in the playground', Ar Gael: https://www.researchgate.net/publication/311707616_The_effectiveness_of_the_LegoR_therapy_intervention_in_promoting_the_social_interaction_of_children_with_Autism_Spectrum_Condition_in_the_playground_An_evaluation_study?msclkid=901643cdd10811ec8d73e8e573e3941b (Darllenwyd: 09/05/22).

Corsello, C.M. (2005) 'Early Intervention in Autism', *Infants & Young Children*, Cyfrol. 18, Rhif. 2, tud. 74-85, Ar Gael: file:///C:/Users/Teacher/Downloads/Early_Intervention_in_Autism.2.pdf (Darllenwyd: 05/05/22).

Dewis Cymru (2018) *Learning and developing*, Ar Gael: <https://www.dewis.wales/learning-and-developing-cyp> (Darllenwyd: 07/05/22).

Glock, S. a Cate, I.M.P. (2021) 'What's in a diagnosis: The effect of externalizing and internalizing students' behavior on pre-service teachers' classroom management and interavtion strategies', *Educational Psychology*, Ar Gael: <https://bpspsychub-onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.uwtsd.ac.uk/doi/full/10.1111/bjep.12412> (Darllenwyd: 07/05/22).

Itzchak, E.B. a Zachor, D.A. (2011) 'Who benefits from early intervention in autism spectrum disorders?', *Research in Autism Spectrum Disorders*, Cyfrol. 5, Rhif. 1, tud. 345-350, Ar Gael: <https://www-sciencedirect-com.ezproxy.uwtsd.ac.uk/science/article/pii/S175094671000070X> (Darllenwyd: 05/05/22).

LeGoff, D.B. et al. (2014) *LEGO-Based Therapy: How to build social competence through LEGO-based clubs for children with autism and related conditions*, Ar Gael: https://www.researchgate.net/publication/292962143_LEGO-Based_Therapy_How_to_build_social_competence_through_LEGO-based_clubs_for_children_with_autism_and_related_conditions (Darllenwyd: 08/05/22).

Levy, J. a Dunsmuir, S. (2020) 'Lego Therapy: Building Social Skills for Adolescents with an Autism Spectrum Disorder', Ar Gael: https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10096368/3/Dunsmuir_ECP%20Lego%20Therapy%20Paper%20-%20FINAL%20Nov%202019.pdf (Darllenwyd: 08/05/22).

Llywodraeth Cymru (2020) *Explanatory Memorandum to the Draft Additional Learning Needs Co ordinator (Wales) Regulations 2020*, Ar Gael: <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-11/explanatory-memorandum-to-draft-aln.pdf> (Darllenwyd: 08/05/22).

Llywodraeth Cymru (2021) *Cod Anghenion Dysgu Ychwanegol Cymru 2021*, Ar Gael: <https://llyw.cymru/sites/default/files/publications/2021-03/210326-cod-anghenion-dysgu-ychwanegol-cymru-2021.pdf> (Darllenwyd: 07/05/22).

Llywodraeth Cymru (2021a) *Rhaglen trawsnewid y system anghenion dysgu ychwanegol: cwestiynau cyffredin*, Ar Gael: <https://llyw.cymru/rhaglen-trawsnewid-y-system-anghenion-dysgu-ychwanegol-cwestiynau-cyffredin.html?msclkid=6bffe91dd15b11ec9b2446fa90044f34> (Darllenwyd: 09/05/22).

Llywodraeth Cymru (2021b) *Cod Ymarfer ar Gyflenwi Gwasanaethau Awtistiaeth*, Ar Gael: <https://llyw.cymru/sites/default/files/publications/2021-08/cod-ymarfer-ar-gyflenwi--gwasanaethau--awtistiaeth-dogfen-ganllaw-ategol.pdf> (Darllenwyd: 06/05/22).

Llywodraeth Cymru (dim dyddiad) *Cwricwlwm i Gymru: Cynllun gweithredu*, Ar Gael: <https://hwb.gov.wales/cwricwlwm-i-gymru/cwricwlwm-i-gymru-cynllun-gweithredu/?msclkid=ebc75ef5d16511ec9cdc654fae2d65c1> (Darllenwyd: 07/05/22).

Melekoğlu, M.A. a Osmangazi, E. (2021) 'Educational Process of Families of Children with Special Needs from Diagnosis to Transition: Legal Regulations and Opinions on the Solution of Problems', İlkogretim Online - Elementary Education Online, tud. 1026-1037, Ar Gael: <https://web-p-ebsohost-com.ezproxy.uwtsd.ac.uk/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=a12a8cd6-d466-4e8a-9002-06c0b5dfa1ca%40redis> (Darllenwyd: 06/05/22).

Nah, Y. a Tan, J.W. (2021) 'The effect of diagnostic labels on teachers' perceptions of behaviours of students with autism spectrum disorder', National Institute of Education, Ar Gael: <https://web-p-ebsohost-com.ezproxy.uwtsd.ac.uk/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=eb6a7533-8a67-4dd9-a274-957308b5796c%40redis> (Darllenwyd: 09/05/22).

National Autistic Society (2022) *Understanding and developing communication*, Ar Gael: <https://www.autism.org.uk/advice-and-guidance/topics/communication/understanding-and-developing-communication?msclkid=4bc22f9bd16411ecb7a56cc8c2b0a623> (Darllenwyd: 05/05/22).

National Autistic Society (2022a) *World Autism Acceptance Week*, Ar Gael: <https://autism.org.uk/get-involved/raise-money/world-autism-acceptance-week-2022?msclkid=89751104d16c11eca5f97fea5e206992> (Darllenwyd: 07/05/22).

Nhs (2022) *How to get diagnosed*, Ar Gael: <https://www.nhs.uk/conditions/autism/getting-diagnosed/how-to-get-diagnosed/?msclkid=c49cdb34d05411ecbe06af6e3210960a> (Darllenwyd: 07/05/22).

- Nhs (2022a) *What is autism?*, Ar Gael: <https://www.nhs.uk/conditions/autism/what-is-autism/?msclid=fbb73185cf0911ec84cb9c7278b8cdef> (Darllenwyd: 02/05/22).
- Nhs inform (2022) *Autism spectrum disorder (ASD)*, Ar Gael: <https://www.nhsinform.scot/illnesses-and-conditions/brain-nerves-and-spinal-cord/autism-spectrum-disorder-asd?msclid=89553c2fd06011ecb78b4b138e6157f5> (Darllenwyd: 08/05/22).
- Samarpan physiotherapy clinic ahmedabad (2022) *Physiotherapy Clinic Bapunagar Amaraiwadi Nava Naroda Vastral*, Ar Gael: <https://samarpanphysioclinic.com/?s=autism> (Darllenwyd: 11/05/22).
- Siencyn, S. (2008) *Y Plentyn Bach*, Llandysul a Caerfyrddin: J D Lewis.
- Siencyn, S. (2010) *Y Cyfnod Sylfaen 3-7oed*, Llandysul a Caerfyrddin: J D Lewis.
- Speaks, A. (2011) *What is autism*, Ar Gael: https://educateiowa.gov/sites/files/ed/documents/Parent-Factsheets_April2010_Autism.pdf (Darllenwyd: 03/05/22).
- Suhrheinrich, J. et al. (2021) 'Implementation of school-based services for students with autism: Barriers and facilitators across urban and rural districts and phases of implementation', *Autism*, 25(8), tud. 2291–2304. Ar Gael: <https://journals-sagepub-com.ezproxy.uwtsd.ac.uk/doi/full/10.1177/13623613211016729> (Darllenwyd: 09/05/22).
- Towle, P.O. (2013) *The Early Identification of Autism Spectrum Disorders: A Visual Guide*, Jessica Kingsley Publishers, London, Ar Gael: <<https://search-ebshost-com.ezproxy.uwtsd.ac.uk/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=530821&site=ehost-live>> (Darllenwyd: 10/05/22).
- unicef (dim dyddiad) *The rights of every child*, Ar Gael: [file:///C:/Users/Teacher/Downloads/CRC_summary_leaflet_Child_Rights_Partners_web_fina l%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Teacher/Downloads/CRC_summary_leaflet_Child_Rights_Partners_web_final%20(1).pdf) (Darllenwyd: 06/05/22).
- Vivanti, G. et al. (2014) 'Predictors of outcomes in autism early intervention: why don't we know more?', *Frontiers in Pediatrics*, Ar Gael: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fped.2014.00058/full> (Darllenwyd: 05/05/22).
- Warren, Z. et al. (2011) 'A systematic review of early intensive intervention for autism spectrum disorders', *Pediatrics*, Cyfrol. 127, Rhif. 5, Ar Gael, http://local.psy.miami.edu/faculty/dmessenger/c_c/rsrscs/rdgs/autism_clinical/warren_early_intervention.peds2011-0426.full.pdf (Darllenwyd: 06/05/22).
- Waters, J. (2015) 'The Foundation Phase in Wales – time to grow up?', *Future Education System in Wales: FP*, Ar Gael: [file:///C:/Users/Teacher/Downloads/Waters,%20J.\(2016\)%20The%20foundation%20phase%20in%20Wales%20-%20time%20to%20grow.pdf](file:///C:/Users/Teacher/Downloads/Waters,%20J.(2016)%20The%20foundation%20phase%20in%20Wales%20-%20time%20to%20grow.pdf) (Darllenwyd: 10/05/22).